

ICOM-CIDOC U HRVATSKOJ 2005.

ICOM-CIDOC 2005 IN CROATIA

Maja Šojat-Bikić
Muzej grada Zagreba
msojatbikic@mgz.htnet.hr

Sažetak

U članku je predstavljen program Godišnje konferencije Međunarodnog komiteta za dokumentaciju Međunarodnog komiteta za muzeje (*The International Committee for Documentation of the International Council of Museums: ICOM-CIDOC*), koja će se održati 2005. godine u Zagrebu u organizaciji Muzeja grada Zagreba i Muzejskoga dokumentacijskog centra. Duboko vjerujući u humanu zadaću muzeja da služe zajednici diseminiranjem najrazličitijih sadržaja, u središte interesa zagrebačke konferencije stavili smo korisnika muzejske dokumentacije.

Uvodno, prikazan je ustroj ICOM-CIDOC-a, njegovo mjesto u ICOM-u, te njegove aktivnosti i inicijative.

Ključne riječi: ICOM-CIDOC, godišnja konferencija, muzejska dokumentacija, digitalna baština, korisnik, Muzej grada Zagreba, Muzejski dokumentacijski centar

Summary

This paper presents the programme of the Annual Conference of the International Committee for Documentation of the International Council of Museums (ICOM-CIDOC), to be held in 2005 in Zagreb and organised by The Zagreb City Museum and the Museum Documentation Centre. Deeply convinced of museum's people-centred task, serving the community by disseminating the most diverse contents, we have placed at the centre of interest of this conference the user of museum documentation.

This paper also presents the organisation of ICOM-CIDOC, its role within the ICOM, its activities and initiatives.

Keywords: ICOM-CIDOC, annual conference, museum documentation, digital heritage, user, the Zagreb City Museum, the Museum Documentation Centre

ICOM

Međunarodni komitet za muzeje (*The International Council of Museums: ICOM*) utemeljen je 1946. godine kao organizacija koja promiče međunarodnu ulogu muzeja. Njegov sekretarijat nalazi se u UNESCO-voj palači u Parizu. Do 1970-ih

godina, ICOM je još uvijek mala organizacija, koja postupno raste i jača svoju ulogu. ICOM danas ima preko 15.000 individualnih i institucionalnih članova u 150 zemalja. Većina članstva organizirana je u 116 nacionalnih komiteta. Uz to, postoji i 20 regionalnih komiteta, npr., ICOM-EUROPA. Hrvatska ima svoj nacionalni komitet od 1991. godine, koji okuplja stotinjak individualnih i institucionalnih članova. Rad ICOM-a organiziran je u 29 specijaliziranih komiteta.¹

ICOM-CIDOC

Međunarodni komitet za dokumentaciju Međunarodnog komiteta za muzeje (*The International Committee for Documentation of the International Council of Museums: ICOM-CIDOC*), osnovan 1963., jedan je od najstarijih, najvećih i najučinkovitijih ICOM-ovih komiteta. Godine 1975. CIDOC je imao 20-30 članova, a najveći porast članstva bilježi se 1990-ih godina kada raste i broj stručnjaka koji se bave muzejskom dokumentacijom i primjenom informacijske tehnologije u muzejima. Danas CIDOC broji oko 1.000 članova iz 90 zemalja (od toga broja, njih 450 ima pravo glasa). Najveći broj članova dolazi iz Francuske, zatim iz Velike Britanije, Rusije, Njemačke itd. Komitet pruža kustosima, knjižničarima, informatičarima i dokumentaristima mogućnost suradnje na području vođenja muzejske dokumentacije, obrade podataka, primjene multimedije i interneta, te općenito kompjutorizacije muzejske djelatnosti.² Značenje koje Komitet pridaje muzejskoj dokumentaciji izraženo je u *CIDOC-ovoj izjavi o načelima muzejske dokumentacije* (u Prilogu).

Ustroj

CIDOC-om upravlja Izvršni komitet koji broji 9 članova. Izvršni komitet CIDOC-a bira se svake treće godine za vrijeme ICOM-ove trijenalne konferencije, kada i CIDOC održava svoju godišnju konferenciju.

Sadašnji sastav Izvršnog komiteta CIDOC-a čine: Christian Emil Ore, Norveška (predsjednik); Stephen Stead, Velika Britanija (potpredsjednik); Monika Saupé-Hagedorn, Njemačka (tajnica); Richard Light, Velika Britanija (blagajnik); Stefan Virgil Nitulescu, Rumunjska (urednik); Axel Ermert, Njemačka (član); Maja Šojat-Bikić, Hrvatska (članica); Luiz Antonio Custodio, Brazil (član); Chedlia Annabi, Tunis (članica).

Na čelu CIDOC-a izmijenilo se do sada sedam predsjednika: Geoffrey Lewis (Velika Britanija), Göran Bergengren (Švedska), Peter Homulos (Kanada), An-

¹Informacije o ICOM-u mogu se naći na adresi: <http://icom.museum>

²Mrežna je adresa CIDOC-a: <http://www.cidoc.icom.org> ili <http://cidoc.icom.museum>

drew Roberts (Velika Britanija), Jeanne Hogenboom (Nizozemska), Patricia Young (Kanada) i Adrian Finney (Australija).

Inicijative i aktivnosti

Među najznačajnije CIDOC-ove inicijative i aktivnosti ubrajaju se:

- izrada muzejskih dokumentacijskih norma;
- projekt AFRICOM, koji je 1990-ih unaprijedio muzejsku djelatnost diljem Afrike i rezultirao priručnikom za dokumentiranje afričkih zbirki;
- održavanje godišnjih konferencija,
- održavanje komunikacije među članstvom i šire;
- širenje CIDOC-ove zajednice diljem svijeta;
- promicanje korištenja interneta.³

Inicijative i aktivnosti CIDOC-a mijenjale su tijekom godina i ulogu dokumentarističke profesije u muzejima: 1970-ih godina katalogizacija se još radi manualno, uporaba je računala ograničena, vještini dokumentiranja u obuci kustosa ne pridaje se osobita važnost, u uporabi su *ad hoc* norme. Iduće desetljeće donosi prijelaz od katalogiziranja do upravljanja zbirkama, specijalizaciju, razvoj i promicanje norma, kompjutorizaciju, porast zahtjeva za dokumentacijom. Devedesete su pak obilježene otvaranjem publici, upravljanjem i pristupom informacijama, računalnim sustavima, različitim normama i ulaskom informatičkih stručnjaka u muzejsku djelatnost. Posljednjih pet godina prepoznaje se multikulturalnost, potreba dokumentiranja nematerijalne kulture i razvoja odgovarajućih norma, širi se sektor baštine, dokumentacija dobiva najrazličitije funkcije, potiču se projekti i partnerstva, utječe na sve aspekte društva, radi se sa zajednicom, prati razvoj vizualnih i oralnih izvora.

Radne skupine

U okviru CIDOC-a djeluju i različite radne skupine, npr., za arheologiju, dokumentacijske norme, etnologiju, ikonografiju, muzejske dokumentacijske centre, multimediju, internet, suvremenu umjetnost, koje od 1990-ih godina imaju jasnije definirane odnose prema Izvršnom komitetu CIDOC-a i redovito izvješćuju Komitet i članstvo o rezultatima svoga rada.

³Upravo je CIDOC poticao ICOM u prepoznavanju golemih mogućnosti koje nudi internet, kako u međusobnom profesionalnom komuniciranju, tako i u revolucioniranju načina na koji muzeji komuniciraju s publikom. CIDOC-ovi članovi radili su i na prvom CD-ROM-u u muzejskoj djelatnosti (Dutch and Flemish Masters), kao i na projektu ObjectID (međunarodnoj normi za minimalan opis muzejske građe).

Na konferenciji u Seoulu 2004. godine CIDOC je potvrdio svoje dosadašnje radne skupine i osnovao neke nove. To su radne skupine za:

- arheološka nalazišta (voditelj Stephen Stead),
- konceptualni referentni model (voditelj Martin Doerr),
- dokumentacijske norme (voditelj Richard Light),
- informacijske centre (voditeljica Monika Hagedorn-Saupe),
- multimediju (voditeljica Ann Borda),
- usluge (voditelj Axel Ermert),
- digitalno čuvanje (voditelj Stefan Rohde-Enslin).

Godišnje konferencije

Na godišnjim konferencijama CIDOC-a do 1980-ih godina sudjelovao je mali broj članova, a sam CIDOC smatrao se više radnom skupinom za norme nego li komitetom. Konferencije koje se održavaju 1980-ih i 1990-ih godina velike su i sadržajno bogate.

Od konferencija posebno se ističu: konferencija u Kopenhagenu održana 1991. godine u organizaciji Nacionalnog muzeja Danske, koja se posebno bavila muzejskim bazama podataka; konferencija u Ljubljani održana 1993. godine na kojoj se razmatrao napredak muzejske djelatnosti u Srednjoj i Istočnoj Europi; konferencija u Washingtonu održana 1994. godine, koja je potaknula suradnju muzejskih zajednica Sjeverne i Južne Amerike; konferencija u Nürnbergu 1997. godine pod nazivom "Dokumentacija i kvaliteta" itd.

Značajnije su konferencije bile i u Londonu, Melbourneu, Barceloni, Porto Alegreu, St. Petersburgu itd.

Godišnja konferencija CIDOC 2005 u Zagrebu

Izvršnom komitetu CIDOC-a 2002. godine ponudena je kandidatura s preliminarnim prijedlogom naziva i teme konferencije koja bi se održala u Zagrebu 2005. Formalnu kandidaturu s prijedlogom organizatora te mjesta i vremena održavanja konferencije, upućenu 2. listopada 2003., Izvršni komitet CIDOC-a prihvatio je 17. studenoga 2003. Organizaciju konferencije preuzet će Muzej grada Zagreba i Muzejski dokumentacijski centar, a održat će se 24.–27. svibnja 2005. u Zagrebu. Plenarne će se sjednice odvijati u Hrvatskom državnom arhivu, a sastanci radnih skupina u okolnim muzejima.

Konferencijom će se obilježiti 50. obljetnica MDC-a (2005.) i najaviti 100. obljetnica MGZ-a (2007.).

Organizacijski odbor osnovan je 2004. godine, a čine ga: Vinko Ivić (predsjednik); Višnja Zgaga (potpredsjednica); Maja Šojat-Bikić (voditeljica projekta); Đurđa Sorić (marketing i promidžba); Zoran Svrtan i Mirna Šimat (članovi). Članovi Odbora

definirali su teme i preliminarni program konferencije, društveno-kulturna događanja, oblikovali vizualni identitet, napravili mrežnu stranicu, rezervirali dvoranu, prezentirali Hrvatsku u Seoulu, te obavili niz drugih poslova.⁴

Konferencija će se održati pod nazivom *Dokumentacija i korisnici = Documentation and Users*, a izlaganja i rasprave odvijat će se u okviru sljedećih tematskih cjelina:

- od inventariziranja i katalogiziranja prema dokumentiranju za korisnike: interna vs. eksterna dokumentacija, stručni vs. javni prioriteti, posjetitelji vs. korisnici;
- utjecaj korisnika na dokumentaciju: interakcija, razmjena informacija, očekivanja zajednice, fokusiranje korisničkih skupina;
- digitalna baština: otvoreni pristup, znanje, novi oblici muzejske dokumentacije, upravljanje sadržajima vs. upravljanje zbirinama, prijateljski sustavi znanja, internet i elektroničke mogućnosti, čuvanje digitalne baštine;
- problemi i izazovi: dodatni profesionalni napori, troškovi, autorska prava, kriminal itd.

⁴Sve informacije, prijavnica, poziv za predavanja i upute predavačima, raspored društveno-kulturnih događanja i preliminarni program, te niz drugih podataka, mogu se naći na adresi: <http://www.cidoc2005.com>

PRILOG

CIDOC-ova IZJAVA O NAČELIMA MUZEJSKE DOKUMENTACIJE

CIDOC smatra da zbirke bez adekvatne dokumentacije nisu prave muzejske zbirke, i to zbog dva glavna razloga:

- ne mogu se adekvatno čuvati,
- bitno je reducirana mogućnost njihovog istraživanja i interpretacije.

Adekvatna dokumentacija podrazumijeva sljedeće:

1. Dokumentacija može biti u pisanom ili računalnom obliku. Postoje procedure čuvanja dokumentacije od gubitka ili uništenja i održavanja na neograničeno vrijeme. Računalna dokumentacija održava se na način koji omogućuje njenu neposrednu diseminaciju i prenamjenu.
2. Postoji jasna i nedvosmislena veza između svakoga muzejskog predmeta i njegove dokumentacije. To se postiže označavanjem predmeta jedinstvenom identifikacijskom oznakom kojom je označena i njegova dokumentacija.
3. Dokumentacija sadrži dovoljno podataka kako bi se predmet mogao identificirati u slučaju gubitka ili krađe.
4. Dokumentacija mora izravno voditi do fizičkog smještaja svakog predmeta. Ovo vrijedi i u slučaju kada se predmet privremeno premješta sa svojeg uobičajenog mjesta na neko drugo mjesto.
5. Dokumentacija sadrži evidenciju kako je predmet ušao u muzej.
6. Dokumentacija bilježi podatke o kontekstu predmeta, u kojem je on proizveden, korišten, nabavljen itd.
7. Dokumentacija bilježi izvore za svaku tvrdnju o kontekstu i povijesti predmeta.
8. Dokumentacija sadrži podatke o istraživanju i svim publikacijama u kojima je predmet objavljen (kao, npr., u katalozima izložbi s oznakom kataložne jedinice).
9. Dokumentacija uključuje podatke o svim restauratorsko-konzervatorskim zahvatima na predmetu, kao i o istraživanju i interpretaciji predmeta.
10. Dokumentacija evidentira osnovu po kojoj je predmet uklonjen iz zbirke.